

Ella ·l guarix; / de Déu partix / ab vígil cura / —ab la mesura / ben *asacsada* / e recalcada, / ben afluent / a la corrent, / corumullada, / no arrasada, / sens frau, falhàcies— / totes ses gràcies / e mercès moltes», *Spill*, 12067; no hi ha altre testimoni de la forma derivada amb *a*, car aquest mot i els seus derivats apareixen sempre amb *s*. Ha estat, poc afavorit pels lexicògrafs, només *AlcM* ha donat una cita antiga del verb i una del substantiu *sacsada*, i amb escàs context: «levant sia *sachsats*» en la traducció de Cauliac, i «alçaren la creu donant-li *sacsada*» en el *Passi en cobles* del valencià Fenollar, tots dos dels darrers anys del S. xv.

Altrament, encara que es vagi conservar més o menys en totes les terres catalanes, el derivat *sacsejar* es féu més general, i el primitiu va passar per alt als lexicògrafs fins a temps recents; només els mallorquins el registraren, amb la normal assimilació africada *-ts-*: «*satsar*: remenar lo que'y ha, v. g. dins una olla, remenant-la a ella, *bazucar*; tenir un mal camí sas bístias, *sacudir*», «*satsada*: remenada de olla, etc.: *bazuqueo*; de bístia: *pasitrote*», *Dfgra* (semblant *dAmen*); «*sacsar*: moure l'olla on es bull o cou la vianda, que no es pot remenar amb cullera perquè no es desfaci; *sacudir un liquido*», com a mall. en el *DAG*

En efecte, del verb (en formes personals o participials) se n'han servit sobretot escriptors mallorquins: «En Gaspar y un altre --- *sacsen* el garbell ple de cartes damunt la flamada», *PdAPeña (IdOr I, 42)*; «quina mesura més *satsada*, i a caramull, tindrà, en botar dins l'eternidat!», *AMAlcover (BDLC XII, 1921, 35)*; *BDLC x, 168*; *satsades* parlant de cavalls al galop, id., *Rond. Mall. v, 67*.

En el Princ. s'ha mantingut més el substantiu *sacsada* que com a verb: *Belv. i Lab. 1840-1900* no registren ni l'un ni l'altre (*sacsar* només des del *DOrt 1917*), i *Careta (Barbr, 1901)*, tot blasmant *sacudir*, *-ida*, recomana *sachsada* però *sachsejar* com a verb. I en efecte aquell es troba en més d'un escrRenaix.: «somrigué, es mossegà 'l llabi, com si sentís una interior *sacsada*», *Pons Mass. (Auca de la Pepa, p. 251)*; «arrufà d'una *sacsada* la galta, com si se n'esquivés un mosca molestosa», *Ruyra (Marines y Boscatges, any 1901, = Pmya de Rosa II, 136)*. Ja *Adolf Blanch* té en una poesia de c. 1860-70 «La *sochsada* sense ressò del roch que s'esllabissa» (*Poesias, publ. 1888, 13*), amb una inicial *so-* que ens tempta a relacionar-ho amb el su-etimològic, però deu ser fallaç, car no hi ha notícia de tal forma en cap font que conequem, i per tant cal creure que és err. tip. o de còpia, per *sacsada*

Del verb mateix, però, es troba també algun testimoni modern, almenys en el barceloní *Pons* i *Massaveu*, i no sols en la seva novella d'inspiració segarrenca, sinó en el llibre tan barceloní de records novel·lats de c. 1870: «*sachsant* lo cos, brandant la testa y bellugant sos brassos ---» (*La Colla del Carrer XIII, p. 172*); «reya de nou, tot *sachsant* aquelles galtes molgudes y flonges com assaumellada fruyta» (*Trascant p 1 S, 46*) I almenys el substantiu no és pas estrany al P. Val·jo mateix he sentit «un camí ple de *ba(d)ens* i *saksáes*,

a *Ontinyent* (1962); «l'expulsió dels moriscos fou una dura *sacsada* econòmic-social», *Sanchis Guarnier* («Els Valencians i la Llengua Ss. xvi-xviii», p. 65); i *Escrig, 1851*, registra «*sacsar*: zabucar, por mover e impeler alg. c. repetidas veces, con violencia; *sacudir*: agitar violentamente alg. c. a una y otra parte; *sacsar-se*: tambalear o moverse alg. c. a un lado y otro, por no estar bien afirmada», «*sacsada*»: *zabucamiento, sacudida, tambaleo*».

De tota manera no hi ha dubte, que sobretot amb valor verbal, i més que més en el Princ., és el derivat *sacsejar* el que es manté vigorós i usat per tothom; en cat. central, podem dir que sense rivals. No en tenim notícia fins a *OPou*: «*saccejar*: succusso, -ssare; *cavall qui sacceja*: equus succussator» (*ThPu, 34*); és probable que s'inspiren en ell *Sanelo*, com ja diu *Gulsoy*, car en tots dos va referit a cavalcar, encara que el fet de no coincidir exactament el que en diu («*saccejar* o *trotar*: trotar» II, 49), pot suggerir que també ho co-neixia d'un ús valencià; mentre que *OPou* podria reflectir més aviat un ús del Nord. Altrament, de *sacsejar* i derivats fóra fàcil donar exs. a grapat en els escr. moderns, car és mot vivíssim en el cat. central, recollit ja per *Lacav.*, i el *DAG* li dona definició semblant a la de *sacsar* amb l'olla, també «*sacudir*, fer donar culades a un sac, perquè hi càpiga més»; *sacseig* va usar-lo *Verdaguer* ja en l'esborrall de l'*Ail*, de 1867: «com lo so de la trompa que eix sentirà aquell dia, / de ses fondes entranyes ab tremoló y *sacseig* / --- / retrona 'l sotragueig» (IV, 19b); i en una narració juvenil dels anys 60: «anava escalivant las castanyas, las barrejava --- y, si ab lo *sacseig*, se'n esbotxava cap, y feria, saltant de la torradora, --- la canalla --- hi havia una riota ---» (*Inéd Casac, 133*); «*sachsejant* sos cossos lo meteix que condemnats al torment de la cadira», *Pons Mass. (Colla del C)*.

Quant a l'etimologia, podem descartar sense vacil·lacions algunes suggerències superficials: derivar de *sac* és morfològicament impossible; lligar amb el francès *saccader*, mot tardà i de forasteres arrels, està exclòs per tota la història i estructura dels dos mots; també s'oposa la fonètica a relacionar amb el sard *asacconare* (com insinua *MLWagner, Diz. Et. Sdo, s.v.*, i cf. *BDC xvi, 65*); dir amb *AlcM* que és una «onomatopeia del moviment brusca ---» només pot fer somriure, per la confusió d'idees que traeix i la vaguetat que revela del concepte d'etimologia imitativa («onomatopeia» però .. «de moviment») Per damunt de tot, ja *Spitzer* va indicar l'essència de la solució, si bé tan breument, en forma poc precisa i a propòsit d'altra cosa, que ningú sembla haver-ho recollit. En *Lexik.*, 120, parlant més aviat de *sacsó*, *recudir* i *sobec*, assenyalava l'*asacsada* de *JRoig* amb l'observació «*SUCUSSARE* ja està documentat en llatí, i se li hauria de donar entrada en el *REW*» (així, en article brevíssim en el *REW*, 8412a).

En efecte, *SÜCCÜSSARE* i derivats ja foren usats amb el mateix sentit en autors llatins arcaics, *Lucili*, *Accius* (Ss. III i II a. C.), i algun altre, justament referint-los al cavall, com ho recollí *OPou*; *succussor* o *succussa-*